

# JUDECĂȚI CRITICĂ

La cererea exprimată de multă vreme de numeroși cititori, inaugurăm, începând cu acest număr, o nouă rubrică a revistei, intitulată „Judecăți critice“. Ea va oferi spațiu tuturor celor care doresc să-și exprime opinii sau puncte de vedere critice despre diferitele probleme, aspecte ale vieții evreiești comunitare sau în afara comunității sau care doresc să facă sugestii legate de soluționarea acestora. Rubrica este deschisă atât cititorilor din țară, cât și din străinătate. Două mențiuni: nu vom publica atac la persoană și redacția își asumă dreptul de a reduce, în limita spațiului, materialele care sunt prea lungi. (R.E.)



La ultima ședință a Consiliului de Conducere al F.C.E.R., ca răspuns la o observație a mea cu referire la aspectul critic al „Realității Evreiești“ și la părerea mea privind limitele apologeticii în revistă, dl Dorel Dorian mi-a atras atenția că eu nu am participat la crearea acestui aspect critic cu articole în revistă. Cred că a avut dreptate și că, fără participarea noastră, a membrilor comunității, la dezbateră argumentată critică, și nu numai laudativă, revista nu poate schimba

aspectul ei de analiză pentru a creea o atmosferă de dezbateră argumentată pe diferite aspecte ale vieții comunitare. Iată, dar, că mă implic într-o direcție pe care sper să o adopte și alți membri ai conducerii (președintele Tiberiu Roth, din Brașov, a făcut-o și în trecut), alte personalități ale vieții comunitare, culturale, etc.

Aceste rânduri sunt ocazionate de faptul că în perioada următoare ar trebui să aibă loc noi alegeri ale Comitetelor de Conducere în comunitățile noastre. Problema aceasta, foarte importantă în opinia mea, nu poate fi abordată exhaustiv într-un articol de revistă. Voi încerca, deci, să prezint, mai jos, doar un aspect pe care îl consider foarte important pentru viitor.

În primul rând, pe cine alegem? Consiliul de Conducere al F.C.E.R. a elaborat un Regulament orientativ, care va trebui să fie adaptat la fiecare comunitate în parte. În opinia mea, adaptare nu înseamnă că el nu conține prevederi absolut necesare de luat în considerare. Cred că în comunități trebuie să se acorde o mare importanță și compoziției de vârstă, pe lângă capacitatea de organizare, de pregătire iudaică și orientare politică a membrilor. Este timpul să se instaleze o puternică tendință de „întinerire“ a conducerilor comunitare. Aducerea, prin hotărârea Congresului, a reprezentantului O.T.E.R. în comitete mi se pare insuficientă. Conducerea F.C.E.R., ca și a D.A.S.M., cu ajutorul JOINT, au început unele

schimbări în acest sens. Este necesară o revigorare, acolo unde este posibil, a președinților, vicepreședinților, secretarilor și altor membri ai Comitetelor de Conducere comunitară. Există comunități mari în care eu nu cred că lipsesc posibilități în acest sens. Aș enumera numai marile comunități din București, Iași, Timișoara și cred că mai sunt și altele. Aș vrea să fiu bine înțeles: eu respect și apreciez munca desfășurată în aceste comunități de către actualii conducători, unii dintre ei îmi sunt foarte apropiați sufletește, au merite mari în comunitățile respective, în viața publică și socială locală, în lupta împotriva antisemitismului. Dar asta nu înseamnă că nu trebuie să ne gândim la o nouă generație de conducători „mai tineri“ sau „ceva mai tineri“, care să aducă noi energii în viața comunitară. Aceasta trebuie să fie o preocupare concretă și nu formală a conducerilor actuale ale comunităților. Nu pledez pentru „a ne face că promovăm“, ci pentru a sprijini concret alegerea în funcții de conducere a unor noi energii de muncă. Nu pledez pentru plecarea obligatorie și fără discernământ a oamenilor în vârstă, dar nici nu cred că perpetuarea dincolo de orice limită de vârstă, de stare de sănătate, de disponibilitatea de energie și capacitatea de abordare a unor noi inițiative este recomandabilă. Pledez pentru echilibru, dar și pentru întinerire, în fond pentru viitorul comunităților noastre. Nu va fi posibil peste tot, dar acolo unde este posibil, să se

acționeze în acest sens, nu în vorbe, ci în fapte. Cu măsură, dar și cu decizie. Cred că actualii conducători ai comunităților trebuie să preia ei înșiși inițiativa și meritul acestor acțiuni.

Există o preocupare serioasă pentru independența de organizare și acțiune a comunităților. Ea mi se pare corectă și firească, după o perioadă de centralizare excesivă. Pe acest fond există susceptibilități de înțeles. Dar nu orice intervenție centrală trebuie considerată ca un „amestec inadmisibil“, care subminează autonomia comunitară. Cred, chiar dacă unii colegi mă vor dezaproba - și credeți-mă că nu doresc în nici un fel să știrbesc această autonomie -, eu cred, deci, că o anumită implicare a conducerii F.C.E.R., măcar orientativ, în alegeri, este necesară pentru a ajuta, nu a impune, orientarea de principiu.

Sunt câteva gânduri pe care le supun discuției generale.  
Dr. ALEXANDRU ELIAS

## Anotimpul reîntineririi...

## „Denumirea de Cult Mozaic trebuie să figureze în lista cultelor recunoscute în România”

Într-o scrisoare adresată președintelui F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, ing. **IONEL SCHLESINGER**, președintele Comunității Evreilor din Arad, își expune punctul de vedere legat de unele aspecte ale recent promulgatului „Legi privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor“. După opinia președintelui Comunității din Arad, „cel mai grav și inadmisibil aspect este faptul că ÎN LISTA CULTELOR RECUNOSCUTE ÎN ROMÂNIA NU MAI FIGUREAZĂ CULTUL MOZAIIC. La poz. 16 din sus-amintita listă figurează «Federația Comunităților Evreiești din România», care, de fapt, este doar organismul național de reprezentare al cultului (conf. Art. 14. pct. 1 din Lege, «fiecare cult trebuie să aibă un organism național de conducere sau reprezentare»). În nici un caz, organismul de reprezentare nu se poate substitui cultului“.

Gravitatea celor sus-menționate, se arată în continuare în scrisoare, „este accentuată de faptul că în textul Legii, la Art. 27 pct. 3, se vorbește de «Cultul Mozaic». Inexistența acestei denumiri în lista celor 18 culte recunoscute în România înseamnă, implicit, faptul că, în România, Cultul Mozaic nu este recunoscut!“.

În condițiile în care o serie de culte au formulat contestații la această lege - arată semnatarul scrisorii -, „presupun că va exista o acțiune legală de modificare a acesteia. Indiferent de motivele care au stat la baza eludării definirii organizațiilor noastre ca și organizații ale Cultului Mozaic, consider că trebuie întreprinse măsuri imediate de corectare a actualei formulări. Nădăjduiesc că dvs., având și sarcina și răspunderea, încredințate de organizațiile noastre, de a ne reprezenta în Parlamentul României, veți găsi modalitatea de a susține înlăturarea acestui grav atentat la substanța comunităților noastre“, își încheie scrisoarea ing. Ionel Schlesinger.



## O veche „armă secretă“: paradoxul

În cartea sa, intitulată simplu *Paradoxul* (Ed. Albatros, 1984), densă, bogată și exigent documentată (totuși, în mod paradoxal... accesibilă profanilor), eminentul savant român, apreciat la scară mondială, *Solomon Marcus*, care își onorează pe deplin pronumele, definește astfel statutul actual al paradoxului: „El a devenit un mod de a înțelege lumea, fără de care nu putem înțelege nici modelul, nici metafora, nici umorul, nici ironia“. Dar cred că, pe parcursul istoriei omenirii, paradoxul a deținut mereu, cu discreție și modestie eficiente (uneori bagatelizat drept un „passe-temps“ de lux), rolul de „armă secretă“ a spiritelor înaintate. Armă a inteligenței în lupta cu prostia, a toleranței în duel cu opacitatea și bigotismul, a lucidității amenințate de entuziasme găunoase. „Secretă“, doar în sensul că formulările sale, suple și subtile, ocoleau adesea încredințările din partea puterii, converteau pe nesimțite la adevăr. Personal, m-am simțit dintotdeauna direct fascinat de aceste virtuți ale

- „Dacă oamenii ar înțelege întreaga forță și semnificație a acestei opere de artă care este propria lor viață!“ (*Lev Tolstoi*)
- „Nici o stupiditate nu este mai insuportabilă decât cea a ideologilor“ (*Mihail Sebastian*)
- „Revoluțiile sunt o mare pierdere de vreme“ (*Henry de Montherlant*, „Malatesta“)
- „Arta este o minciună care ne face să ne dăm seama de adevăr“ (*Pablo Picasso*)
- „Acum vedem că abisul istoriei este destul de mare pentru toată lumea“ (*Paul Valéry*)
- „Muzica este arta care realizează prezentul“ (*Igor Stravinski*)
- „Lăsați-i pe cei blajini să moștenească pământul - așa și merită“ (*James Thurber*)
- „Din catastrofă în catastrofă, ne îndreptăm către victoria finală“ (*Winston Churchill*)
- „Prostia nu dispăre o dată cu progresul științei și al tehnicii. Prostia progresa și ea“ (*Milan Kundera*)
- „Orice interval consacrat lecturii este o renunțare la acțiune și, în epoca noastră, este o binefacere să reduci acțiunea“ (*Iosif Brodski*, Premiul Nobel)
- „Unica fărâdelege a guvernării este aceea că guvernează“ (*Gilbert Keith Chesterton*)

- „Șperțul este dolarul românesc“ (*Tudor Arghezi*, „Țara de Kutu“, 1936)
- „Reclama este tehnica de a bloca inteligența cât timp duci mâna la buzunar“ (*Stephen Leacock*)
- „În viață, trebuie să-ți lași hazardului partea lui. În definitiv, hazardul este Dumnezeu“
- „În dragoste, bărbații vor forme și culori, vor imagini; femeile nu vor decât senzații“ (*Anatole France*, „Grădina lui Epicur“)
- „Am descoperit un mare adevăr: fiecare om ascunde un necunoscut. Fiecare om nu este decât o fantasmă“ (*Octavio Paz*, Premiul Nobel)
- „Chiar în inima unui oraș trufaș și multicolor mi-am putut permite ceea ce constituie pentru omul modern veritabilul și cel mai costisitor lux: izolarea și tăcerea“ (*Giovanni Papini*)
- „Fiecare viață omenească este un drum care duce la Dumnezeu“ (*Husserl*)
- „Căutând cu prea mare stăruință, nu găsești, căci ochii tăi nu văd decât obiectul căutărilor tale. Ținta pe care o ai în fața ochilor și pe care încerci să o atingi te împiedică să vezi tocmai ceea ce este foarte aproape de tine“ (*Herman Hesse*, Premiul Nobel)

paradoxului, care aruncă punți peste prăpăstii și îngăduie să poți rămâne credincios triadei vitale: „Să cunoști, să înțelegi, să comunici“.

Cu concizie - uneori îi ajung trei-patru cuvinte - paradoxul înlătură vălul amăgitor al realității convenționale, uzuale, ducându-ne către realitatea esențială din adâncuri. Și mai face surpriza de a descoperi fațete necunoscute și chiar nebanuite ale unor personalități de mult categorisite, „zidite“: blajinul își scoate colții, taciturnul devine guraliv, melancolicul - șugubăț.

Toate aceste virtuți m-au îmboldit ca, din grădina fermecată a culturii și artei să adun un florilegiu de paradoxuri. În 1983, a apărut la Ed. Albatros (Colecția „Cogito“) volumul *Trei secole de paradox (XVIII-XX)* și am avut via bucurie de a vedea cum 30.000 de exemplare s-au epuizat în scurt timp, iar oameni de valoare a unor Șerban Cioculescu, Valentin Silvestru, Silviu Iosifescu și alții au primit favorabil încercarea mea, socotind-o binevenită. Aceasta m-a încurajat ca, de-a lungul unui alt deceniu de lectură și curiozitate intelectuală, să pregătesc o nouă culegere concentrată pe secolul trecut, sub titlul *Paradoxele unui final de mileniu*. Dacă sunt pline de miez și scilpitoare de umor și ironie, vor putea judeca acei cititori care vor avea curiozitatea și răbdarea de a se apleca asupra lor.

- „Nu dai nimic când nu te dăruiești pe tine“
- „Voltaire avea dreptate: somnul este, într-adevăr, pe aceeași treaptă cu speranța“ (*Axel Munthe*)
- „Este o precauție inutilă, dar absolut necesară“
- „Toți medicii nu sunt decât niște șarlatani; și bolnavii de asemenea“
- „Era cel mai frumos cadavru din Marea Britanie; nu-și trăda vârsta“ (*Eugène Ionesco*)
- „Sufletul Domnului este o galerie de oglinzi“
- „Nu toți au norocul de a ucide, dar toți au poftă să o facă“ (*Jean-Paul Sartre*)
- „Pe el, care citise totul, nu l-am văzut niciodată cu o carte în mână. El însuși era biblioteca pe care nu o avea“ (*Elias Canetti*, Premiul Nobel)
- „Nu putem prevedea tot răul ce se poate naște din binele pe care ne închipuim că îl facem“ (*Luigi Pirandello*, Premiul Nobel)
- „Ce pacoste pe capul nostru: nu există nici un diavol!“ (*Mihail Bulgakov*)
- „Două achitări fac cât o condamnare“ (*Albert Camus*)

EUGEN B. MARIAN  
(Din culegerea în pregătire:  
*Paradoxele unui final de mileniu*)

Fax din Tel Aviv

## Este adevărat?



Am lăsat la Bârlad, de mulți ani, un prieten care, așa naiv și neștiutor cum l-am lăsat, așa a rămas. Într-un fel, îl invidiez, pentru că noi, cei veniți în Israel, dacă ne-am pierdut naivitatea nu am devenit mai știutori. Prietenul acela îmi scrie din când în când și de fiecare dată mă lasă perplex cu neștiința sa și cu întrebările lui. În ultima sa scrisoare, de exemplu, îmi pune următoarele întrebări:

- Este adevărat că cine vine în Israel e întrebat „Cine te-a chemat?“ și nimeni nu știe să răspundă fiindcă într-adevăr nu te cheamă nimeni?
- Este adevărat că limba ebraică e cea mai grea din lume, fiindcă se scrie altfel decât se pronunță și se înțelege altfel decât se scrie?
- Este adevărat că în Israel, dacă intră două lefuri în casă, lipsa celei de-a treia se resimte dublu?
- Este adevărat că doi frați, care se reîntâlnesc în Israel după 20 de ani, se ceartă imediat și nu-și mai vorbesc în următorii 40 de ani?
- Este adevărat că venind în Israel fără o profesie, o poți preda la o școală dacă îți găsești o profesie?
- Este adevărat că cine vine în Israel e obligat de autorități să creadă în Dumnezeu sau cel puțin în impozitul pe valoarea adăugată?
- Este adevărat că Israelul este independent față de americani până într-atât, încât americanii nu-i pot impune să le respingă ordinele?
- Este adevărat că Israelul posedă de două ori mai multe bombe atomice decât Islanda, care nu are nici o singură bombă atomică?
- ...Ei, pofim! Du-te și răspunde la asemenea întrebări încuietoare!

I. SCHECHTER